

Innehåll

Sammanfattning.....	3
Internationell utblick.....	4
Export och import.....	5
Konsumtion.....	6
Bruttoinvesteringar.....	8
Näringsliv.....	10
Arbetsmarknad.....	14
Internationell finanspolitik.....	18
Summary.....	20

SCB-Indikatorer

Webbpublikationen SCB-Indikatorer utkommer omkring den första i varje månad (utom i augusti) och ger en översikt av konjunkturläget, baserad på de färskaste siffrorna. Du hittar den på www.scb.se. Välj Hitta statistik, Temaområden, Sveriges ekonomi, Konjunkturen, SCB-Indikatorer.

Sammanfattning

Fortsatt stark utveckling för Sveriges ekonomi

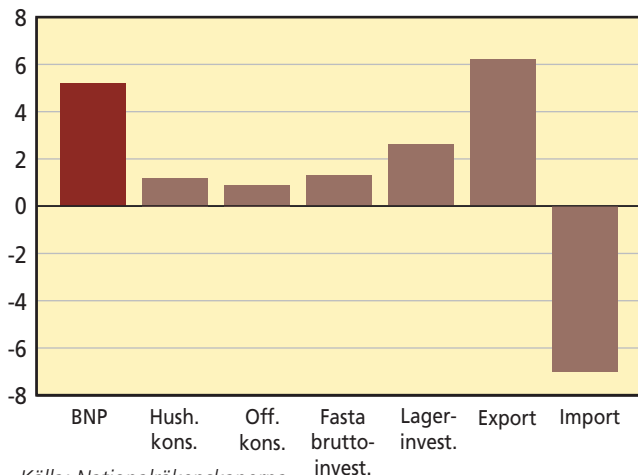
Konjunkturuppgången fick ytterligare fäste andra kvartalet. Sveriges bruttonationalprodukt (BNP) fortsatte att utvecklas starkt på bred front. Optimismen bland hushållen höll i sig och investeringarna ökade klart. Samtidigt accelererade produktionen inom näringslivet. Förbättringen på arbetsmarknaden fick en bredare plattform och omfattar nu även kvinnodominerade branscher.

BNP steg med 1,9 procent andra kvartalet, säsongrensad och jämfört med föregående kvartal. Det är den högsta tillväxtökningen sedan andra kvartalet år 2000. Uppgången förklaras främst av den starka tillväxten i industrin där efterfrågan nu åter tagit ordentlig fart efter finanskrisen. Kalenderkorrigerat steg BNP med 4,6 procent jämfört med motsvarande kvartal året innan. Sett till den okorrigerade BNP-tillväxten på 5,2 procent bidrog lagerinvesteringarna med halva tillväxten, 2,6 procentenheter. Den starka lagerutvecklingen är främst en följd av att jämförelseperioden 2009 ligger mycket lågt. Den starka tillväxten bör därför betraktas med en viss försiktighet.

I jämförelse med tidigare konjunkturuppgångar är det inte exportnettot som agerar draglok. Bidraget från exportnettot har de facto varit negativt de senaste fyra kvartalen. Denna gång är uppgången istället bredare fördelad över ekonomin med bland annat stark tillväxt i konsumtion och investeringar. Utvecklingen på arbetsmarknaden är ovanligt stark och det normala mönstret mellan produktion och sysselsättning har brutits. Nu ökar produktion och sysselsättning istället i stort sett parallellt.

Bidrag till BNP-förändringen

Inklusive importinnehåll. Andra kvartalet 2010 jämfört med motsvarande kvartal föregående år. Procentenheter. Faktiska värden

Källa: Nationalräkenskaperna

Både exporten och importen utvecklades positivt medan nettoexporten höll tillbaka BNP-tillväxten. Även om exporten ökade kraftigt ökade importen ännu mer, en följd av bland annat stort importinnehåll i snabbväxande delar av ekonomin som hushållskonsumtion, exportvaruindustri och fasta bruttoinvesteringar. I likhet med det första kvartalet var det främst efterfrågan på varor som ökade medan handeln med tjänster endast steg marginellt. Det börjar nu synas tydligare i statistiken att länder som drabbades hårt av finanskrisen nu sakta börjar återhämta sig och återigen efterfrågar svenska varor.

Hushållskonsumtionen ökade med 2,6 procent jämfört med motsvarande kvartal föregående år. En fortsatt god inkomstutveckling, låga räntor och ökad sysselsättning var sannolikt viktiga faktorer bakom hushållens optimism. Efterfrågan på varaktiga konsumtionsvaror ökade, främst vad gäller bilar och hemelektronik. En lägre sparkvot indikerar att en del av hushållskonsumtionen finansierats genom minskat sparande.

De fasta bruttoinvesteringarna har ökat sedan tredje kvartalet 2009 jämfört med kvartalet innan. I jämförelse med tidigare perioder av återhämtning skedde vändningen i investeringarna oväntat kort efter omslaget i industriproduktionen. Maskiner och bostäder ledde investeringsutvecklingen och det var främst inom energisektorn samt transport och kommunikationer som investeringar i maskiner tog fart.

Produktionen inom näringslivet accelererade andra kvartalet och återhämtningen, som nu pågått fem kvartal i följd, ger ett allt robustare intryck. En kort tillbakablick ger vid handen att utvecklingen av produktionen inom näringslivet kan liknas vid en uppstuds från botten efter det snabba fallet under fjärde kvartalet 2008 och första kvartalet 2009.

Läget på arbetsmarknaden fortsatte att förbättras. För första gången under den pågående konjunkturuppgången kunde såväl ökad sysselsättning som minskad arbetslöshet noteras för både män och kvinnor. Antalet arbetade timmar ökade väsentligt mer än antalet sysselsatta, vilket tyder på en viss försiktighet när det gäller att anställa personal.

I en temaartikel med ett internationellt perspektiv diskuteras hur den finansiella krisen har skapat nya förutsättningar för finanspolitiken och att nationerna ställs inför olika vägval. Klart är att vi står inför ett levande experiment där USA eldar på medan de flesta länder i Europa stramar åt.

Svängningar i stämmningsläget

Stämmningsläget runt världsekonomin har genomgått relativt stora förändringar sedan i början på sommaren. Den ekonomiska bilden var då fortfarande ljus och präglad av optimism. En oro hade dock infunnit sig efter det att de statsfinansiella problemen i flera EU-länder kommit upp till ytan. Oron var främst koncentrerad till utvecklingen i Europa. Återhämtningen i världsekonomin gav då ett stabilt intryck och de globala tillväxtprognoserna var föremål för fortsatta upprevideringar.

Osäkerheten om den globala ekonomin ökade påtagligt under sommaren. Flera ekonomiska indikatorer för USA – främst ett svagt BNP-utfall för andra kvartalet – överraskade negativt i juni och juli. Oron för en double-dip recession i USA och en förestående konjunkturavmattning i världen var snabbt högst upp på agendan hos de ekonomiska aktörerna. Den tydligaste reaktionen var marknadens snabbt stigande efterfrågan på säkrare placeringar, med ett ras i räntan på statsobligationer och volatila aktiebörser runt om i världen. En utveckling som var koncentrerad till augusti. På mindre än en månad hade räntan på till exempel tyska tioåriga statsobligationer fallit med drygt 0,6 procentenheter, till den lägsta nivån i modern tid.

Under september har den värsta oron lagt sig hos de ekonomiska aktörerna. Scenariot om en double-dip recession har tonats ned sedan de ekonomiska indikatorerna i såväl USA som Kina överraskat positivt. Synen på den oväntat låga BNP-tillväxten i USA under andra kvartalet, på 1,6 procent i årstakt, kommer också i ett annat ljus med tanke på att importen av varor ökade med extrema 39 procent, i årstakt. Trots att exporten ökade starkt, med 9 procent, drog sålunda utrikeshandeln ned BNP-utfallet för andra kvartalet med hela 3,4 procentenheter.

Den kraftiga efterfrågan på importvaror tillsammans med en hög investeringsaktivitet tyder i stället på en hög aktivitet och efterfrågan i den amerikanska ekonomin under andra kvartalet. Investeringarna i maskiner, utrustning och programvaror steg med 25 procent. För bostadsinvesteringarna var uppgången ännu något starkare. I det svårbedömda läget av USA-ekonomin finns på pluskontot en oväntad stark ökning av hushållens konsumtionsutgifter från juni till juli, med 0,4 procent. Samtidigt steg hushållens ekonomiska förväntningar på sex månaders sikt påtagligt. I den negativa vågskålen finns de ledande indikatorerna, med en i stort sett oförändrad utveckling i juli för fjärde månaden i följd.

Oväntat positivt i EU

Den osäkerhet som funnits den senaste tiden om den kinesiska ekonomin lättade något när både industriproduktionen och detaljhandeln visade sig vara starkare i juli än förväntat. Att den kinesiska BNP-tillväxten, vid en jämförelse över fyra kvartal, dämpas något i år är naturligt då jämförelsetalen från den snabba uppgången i fjol blir allt högre.

Utvecklingen i EU överraskade under andra kvartalet med en hög tillväxt. Efter en nästan stillastående ekonomi under första kvartalet i år i både EU och eurozonen accelererade tillväxten till 1 procent i båda områdena. Även de ekonomiska korttidsindikatorerna har i flera fall varit positiva för EU den senaste tiden. Mest iögonfallande var orderingsgången till industrin, som mellan första och andra kvartalet ökade med hela 32 procent i årstakt. Detta avspeglar en fortsatt stark uppgång i världshandeln av varor, som enligt det nederländska undersökningsinstitutet CPB efter en fortsatt uppgång i juni ökade med 3,6 procent mellan första och andra kvartalet. Aktiviteten i världshandeln är nu ungefär lika hög som under toppåret 2008, före finanskrisen.

Världshandel med varor

Säsongrensade månadsdata i volym. Index 2000=100

Källa: CPB

Data t.o.m. juni 2010

Marknadens reaktioner visar att oron för en förestående global konjunkturedgång tonats ned något i september. Under september har obligationsräntorna vänt snabbt och kraftigt uppåt i hela världen. I Tyskland är uppgången 0,3 procentenheter på ett par veckor. Även aktiekurserna på världens börser har återhämtat sig en hel del i september, med en uppgång på 8 procent sedan i slutet på augusti. Ännu tydligare är de positiva rörelserna på råvarumarknaden där priserna stigit kraftigt för de flesta metaller under tredje kvartalet.

Kontaktperson: Bo Sandén, 08-506 946 94

Export och import

Tyskland drar svensk export

Utrikeshandeln fortsatte att växa även andra kvartalet 2010. I likhet med det första kvartalet var det främst varuhandeln som styrde utvecklingen, medan handeln med tjänster höll tillbaka utvecklingen något. Trots den goda exporttillväxten blev exportnettots bidrag till BNP negativt då importen ökade ännu mer.

Sett till delarna som utgör den totala utrikeshandeln var det endast importen av tjänster som hade en negativ volymutveckling då den minskade med 0,3 procent. Uttryckt i säsongrensade termer växte däremot importen av tjänster med 0,1 procent. De övriga delarna av utrikeshandeln visade ännu starkare utvecklingstal både i faktiska och säsongrensade värden vilket framgår i tabellen nedan.

Utrikeshandelns utveckling andra kvartalet 2010 Fördelad på varor och tjänster

	Volym- utveckling	Säsongrensad utveckling
Export	13,3	6,2
Import	18,1	6,2
Export av varor	17,7	7,3
Export av tjänster	4,0	3,7
Import av varor	26,1	8,5
Import av tjänster	-0,3	0,1

Källa: Nationalräkenskaperna

Insatsvarorna driver utrikeshandeln

Enligt tabellen ovan var det framförallt varuhandeln som drev upp den svenska utrikeshandeln andra kvartalet. Utifrån en mer detaljerad nivå var det i stor utsträckning insatsvaror som drog upp både exporten och importen. Detta var troligen ett resultat av att världsekonomin kom igång på allvar efter finanskrisen vilket ökade efterfrågan på råvaror.

Inom importen var det främst insatsvarorna som drog upp de totala utvecklingstalen. Bland de större produktgrupperna var det metaller, råolja och elektroniska komponenter som visade den starkaste utvecklingen. Förutom de rena insatsvarorna ökade fordonsimporten ovanligt mycket även det andra kvartalet. Den kraftiga ökningen av fordonsimporten återspeglas i både hushållskonsumtionen och de fasta bruttoinvesteringarna.

Inom exporten var det järnmalmshandeln som stod för den ojämförligt största tillväxten och ökade med 157 procent. Detta kan kopplas till mineralutvinningsindustrins starka produktionsutveckling. Den huvudsakliga orsaken till denna exportökning var att den tyska ekonomin har vänt uppåt och därmed börjat efterfråga insatsvaror i allt större utsträckning. Räknat i löpande priser brukar Tyskland i normalfallet stå som mottagarland för cirka 28 procent av den svenska järn-

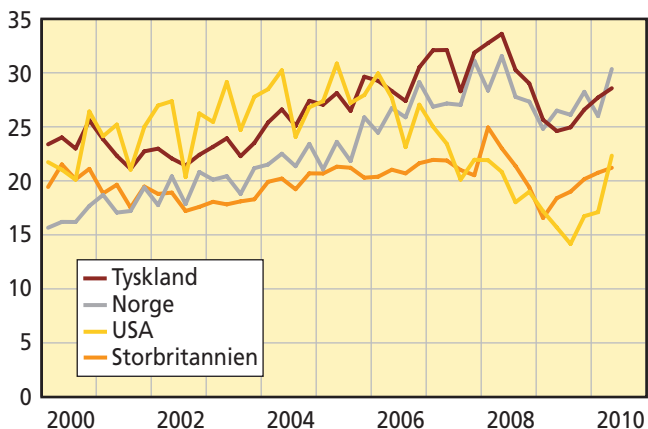
malmsexporten. Under 2009 rasade den andelen till som lägst knappt 18 procent. Att Tyskland tappade en så stor andel under finanskrisen kan bero på att de har en mycket stor fordonsindustri vilken är den bransch som har presats hårdast under de senaste två åren. I fasta priser ökade den tyska importen av järnmalm från Sverige med drygt en miljard kronor under det andra kvartalet 2010 jämfört med motsvarande kvartal föregående år. Förutom Tyskland hade även Finland och Saudiarabien stor betydelse för exporten av järnmalm. Dessa länder hade en andel på cirka 16 respektive 15 procent under andra kvartalet. Just Saudiarabiens andel av exporten har vuxit ganska kraftigt sedan slutet av 2008. Det kan delvis förklaras av att Saudiarabien inte har drabbats av finanskrisen i lika stor utsträckning som många andra länder.

Även den svenska exporten av metaller är tätt sammankopplad med den tyska ekonomin. Metallexporten steg med 31 procent och det var till den största delen Tysklands förtjänst då exporten dit växte med närmare 80 procent eller 900 miljoner kronor i fasta priser. Tyskland står som mottagarland för nästan 19 procent av metallexporten, en större andel än Storbritannien och USA tillsammans. Förändringar i den tyska efterfrågan får därmed ett stort genomslag i den totala exporten.

Tysklands betydelse som mottagarland syns i de flesta produktgrupperna. Deras andel av den totala exporten uppgår till cirka 10 procent, vilket är en lika stor andel som Norges. Dessa länder följs sedan av USA och Storbritannien som tredje respektive fjärde största mottagarland. Båda dessa länder har en andel på drygt 7 procent. USA har tidigare haft en större andel men har tappat en del i betydelse sedan 2006. Det fjärde kvartalet 2009 började andelen dock stiga snabbt, en utveckling som har hållit i sig sedan dess. Diagrammet nedan visar den totala varuexporten, i fasta priser, för de fyra största mottagarländerna. Dessa fyra länder står som mottagare för mer än en tredjedel av all svensk varuexport.

Export fördelad på utvalda mottagarländer

Miljarder kronor, referensårspriser¹ med referensår 2009

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. andra kvartalet 2010

Stark ökning av merchanting²

När det gäller export av tjänster var det främst merchanting som utvecklades starkt andra kvartalet 2010. Merchanting utgör den näst största produktgruppen inom tjänsteexporten och har därmed en betydande påverkan på utrikeshandeln.

Den kraftiga ökningen, 47 procent, förklaras till stor del av den negativa utvecklingen året innan. Tillväxttakten var den högsta sedan det tredje kvartalet 2005 och bidrog till BNP-utvecklingen med 0,7 procentenheter. Merchanting följer i större utsträckning varuexporten än tjänsteexporten. Detta är naturligt med tanke på den starka kopplingen som merchanting har med både internationell varuhandel och svenska industriproducenter³.

Utveckling av merchanting samt bidrag till BNP

Procent respektive procentenheter

	Volymutveckling	Bidrag till BNP
2008 kv 1	-2,9	-0,1
kv 2	-6,5	-0,1
kv 3	-10,0	-0,2
kv 4	-2,4	-0,1
2009 kv 1	-24,0	-0,6
kv 2	-38,4	-0,8
kv 3	-10,5	-0,2
kv 4	-11,5	-0,3
2010 kv 1	2,8	0,1
kv 2	46,7	0,7

Källa: Nationalräkenskaperna

Kontaktperson: Gunnar Holm, 08-506 949 41

¹ För att beräkna referensårspriserna har implicitprisindex för hela varuexporten använts. Det är möjligt att de enskilda ländernas varusammansättning skiljer sig från den totala varuexportens, varför resultatet kan vara något missvisande. Den övergripande "bilden" av utvecklingen bör dock vara korrekt.

² Merchanting, även kallad trepartshandel, visar exporten av en förmedlingstjänst kopplat till varuförmedling från en utländsk leverantör till en utländsk kund. För mer information se "Sveriges ekonomi – statistiskt perspektiv, fjärde kvartalet 2004".

³ Outsourcing inom svensk industri har lett till en ökad koppling mellan internationell efterfrågan och svenska merchantingintäkter.

Konsumtion

Hushållens optimism skapade efterfrågan

Optimismen bland hushållen ökade andra kvartalet, vilket ledde till att konsumtionen steg med 2,6 procent jämfört med motsvarande kvartal i fjol. Hushållen valde nu främst att köpa varaktiga varor och det var huvudsakligen bilar och hemelektronik som ökade. Svenskars konsumtion utomlands steg också, vilket tyder på att utlandsresandet börjar ta fart. Konsumtionen steg i snabbare takt än den disponibla inkomsten och sparkvoten minskade något, vilket bekräftar den positiva utvecklingen. Den offentliga konsumtionen steg kraftigt med 3,4 procent.

Optimismen steg i den svenska ekonomin under andra kvartalet. Fortsatt låga räntor och en ökad sysselsättning är sannolikt viktiga faktorer bakom hushållens stigande efterfrågan på framför allt varaktiga konsumtionsvaror. Hushållens konsumtion bidrog till en ökad tillväxt andra kvartalet, då de egentliga konsumtionsutgifterna¹ ökade med

2,6 procent. Detta var en mindre ökning än första kvartalet, då ökningen var 3,9 procent. En bidragande orsak kan ha varit att påskhelgen, som låg i månadskiftet mars/april i år, gav upphov till inköp under första kvartalet. Bidraget från den totala hushållskonsumtionen² till BNP-tillväxten var 1,2 procentenheter.

Utländska besökares konsumtion fortsatte att minska för andra kvartalet i rad, vilket är ett tecken på en svag konsumtionsefterfrågan i våra närmaste grannländer i samband med eurokrisen. Samtidigt ökade den svenska konsumtionen i utlandet med 5 procent vilket innebar att turismnettot blev positivt. En förklaring till denna utveckling kan vara att kronan stärktes under andra kvartalet.

¹ Exklusive hushållens icke-vinstdrivande organisationer

² Inklusive hushållens icke-vinstdrivande organisationer

Hushållens konsumtion andra kvartalet 2010

	Andel av hushållens konsumtion, %	Volymförändring, jmf med kv 2 09, %	Bidrag till hushållens konsumtionsökning, procentenheter
Boende	28,8	0,5	0,2
Livsmedel och alkoholfria drycker	11,9	-1,9	-0,2
Transporter	11,5	6,4	0,8
Rekreation och kultur	10,4	4,3	0,5
Övriga varor och tjänster	10,2	3,4	0,4
Restauranger, hotell	5,3	3,4	0,2
Möbler m.m.	4,7	2,4	0,2
Kläder och skor	4,2	1,2	0,2
Hälsa- och sjukvård	3,8	1,9	0,2
Post och telekommunikationer	3,3	6,8	0,2
Alkoholhaltiga drycker och tobak	3,3	-2,3	-0,2
Utbildning	0,4	3,9	0,0
Svenskars konsumtion utomlands	4,3	5,0	0,2
Utländska besökares konsumtion i Sverige	-5,1	-2,8	-0,2
Hushållens totala konsumtion	100	2,6	2,6

Källa: Nationalräkenskaperna

Hushållen har drabbats relativt sett mindre än industrin av nedgången i ekonomin i samband med finansorn. Även jämfört med andra länder har de svenska hushållen klarat sig bättre, dels beroende på en god inkomstutveckling men främst beroende på att fastighetsmarknaden klarat sig väl och att Sverige, som ett av få länder, har sluppit krisen i banksystemet. Finanskrisen har istället lett till minskade boendekostnader i och med att bolåneräntorna har sänkts till mycket låga nivåer. Utöver en stimulans från penningpolitiken har även finanspolitiken gynnat hushållen med bland annat RUT-, ROT- och jobbskatteavdrag.

Hushållens bedömning, egen ekonomi Mikroindex, netttotal, bättre minus sämre

Källa: Konjunkturinstitutet

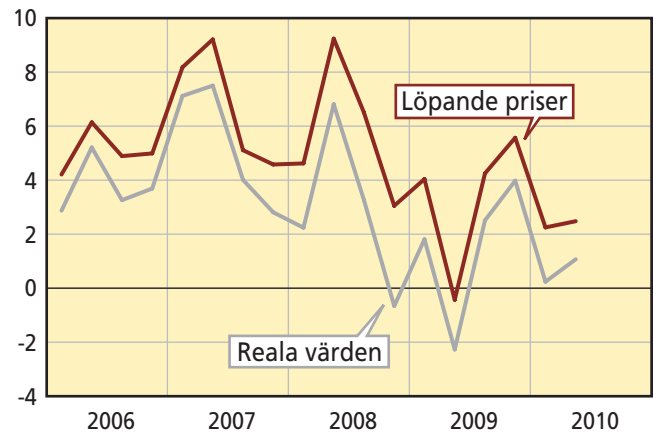
Data t.o.m. augusti 2010

Hushållens inkomster steg med 2,5 procent i löpande priser andra kvartalet jämfört med motsvarande kvartal föregående år. De reala inkomsterna steg med 1,1 procent, vilket var lägre än konsumtionsökningen. Det innebär att konsumenterna använde en del av sitt sparande till konsumtion under detta kvartal. Trots en ökad konsumtion förblev det finansiella sparandet högt och sparkvoten blev 15,9 procent att jämföra med 17,0 procent under samma kvartal 2009. Sparkvoten påverkas under andra kvartalet kraftigt av aktieutdelningar och annan finansiell avkastning. Det medför att

detta kvartal genomgående uppvisar det högsta finansiella sparandet under året.

Hushållens disponibla inkomster

Procentuell förändring jämfört med motsvarande kvartal föregående år

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. andra kvartalet 2010

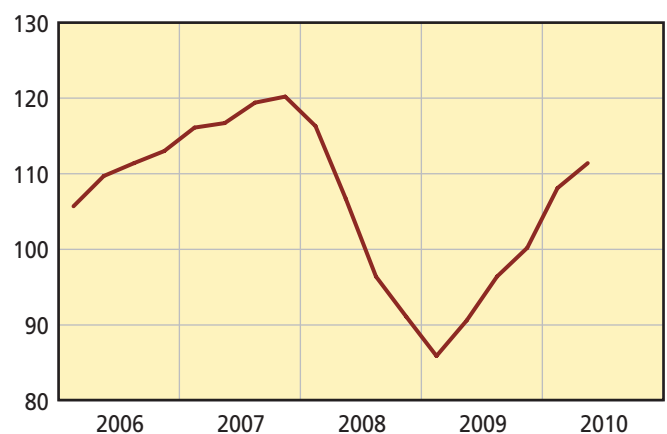
Bilkonjunkturen tog ny fart

Det var framför allt en ökad efterfrågan på bilar som drog upp konsumtionen. Bilinköpen, som legat på en mycket låg nivå sedan finanskrisen, ökade med hela 44 procent andra kvartalet.

Efterfrågan på bilar varierar cykliskt över tiden. Historiskt sett har topparna i bilkonjunkturen kommit med ungefär tolv års mellanrum. Under 2000-talet var utvecklingen lite mera ryckig. Det kan förklaras av ett tekniskt skifte i och med att fler miljöbilar kom ut på marknaden som en följd av olika slags stimulanser.

Handel med motorfordon, omsättning

Säsongrensade kvartalsuppgifter. Index 2005=100

Källa: Omsättningsstatistiken

Data t.o.m. andra kvartalet 2010

och egna beräkningar

Bilförsäljningen var i avtagande redan innan finansorn men föll ytterligare då finansieringen stoppades i och med likviditetsproblemen i banksystemet. Då de flesta bilar som säljs har någon form av bankfinansiering, till exempel i form av lån eller leasing, drabbades denna bransch extra hårt. Efterfrågan föll därför mycket kraftigt, vilket är en bidragande orsak till att även uppgången i bilförsäljningen har varit mycket kraftig. Under andra kvartalet svarade konsumtionen av bilar ensam för nära en tredjedel av de egentliga hushåll-

lens konsumtionsökning. Denna utveckling bör ses som en återgång mot ett normalläge vad gäller efterfrågan på bilar.

Utöver bilförsäljningen var även efterfrågan på hemelektronik stor och försäljningen ökade med 32 procent, vilket främst avsåg TV-apparater. Där var troligen fotbolls-VM, som inleddes i slutet av kvartalet, en bidragande orsak.

Staten drog upp offentlig konsumtion

Konsumtionsutgifterna för offentliga myndigheter visade en volymutveckling på 3,4 procent det andra kvartalet 2010

jämfört med motsvarande period föregående år. Staten var den delsektor som ökade kraftigast. Det andra kvartalet var ökning där 8,7 procent. Den kommunala sektorn ökade 1,4 procent och där var det landstingen som stod för den starkaste ökningen på 1,8 procent medan primärkommunerna steg med 1,2 procent.

Kontaktperson: Monica Nelson Edberg, 08-506 945 66

Bruttoinvesteringar

Tidig återhämtning i investeringarna

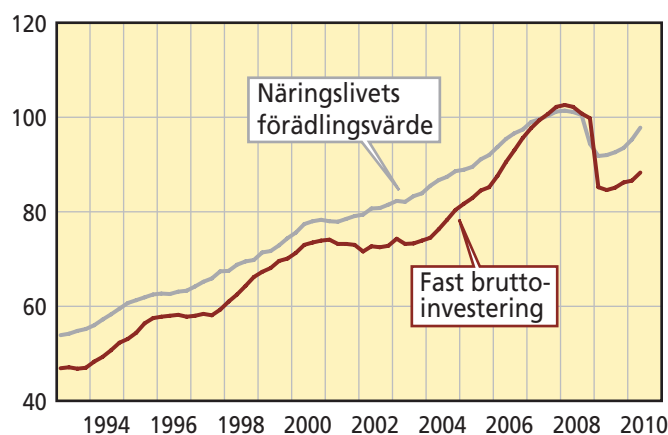
Återhämtningen inom de fasta bruttoinvesteringarna går snabbare än väntat. I säsongrensade termer har investeringarna ökat fyra kvartal i rad. Även jämfört med motsvarande kvartal föregående år skedde en markant uppgång. De snabba och kraftiga svängningarna beror delvis på den parallella utvecklingen för maskin- och bostadsinvesteringarna. Lagerinvesteringarna fortsatte att ge ett stort bidrag till tillväxttakten och stod denna gång för 2,6 procentenheter av den faktiska BNP-utvecklingen på 5,2 procent.

De fasta bruttoinvesteringarna ökade med starka 2,0 procent det andra kvartalet jämfört med kvartalet innan. Allteftersom kvartalen läggs till korrigeras den säsongrensade serien. I nuläget visar den att investeringarna vände uppåt redan under tredje kvartalet 2009 och att vändningen i investeringarna skedde kort efter omslaget i näringslivets produktion. Att investeringarna följer produktionen tätt inpå i en uppgångsfas är ovanligt och att vändningen i investeringarna har kommit snabbt speglas i Konjunkturinstitutets helårsprognos för investeringarna. I december i fjol visade den på en nedgång för helåret 2010 vilket fram till september i år har reviderats upp till en förväntad ökning på knappt 6 procent för helåret.

Investeringarnas eftersläpning till produktionen inom näringslivet under tidigare uppgångsfaser syns tydligt i diagrammet nedan. Såväl i början som i mitten på 90-talet samt under återhämtningen i början av 2000-talet tog näringslivets produktion fart flera kvartal tidigare än investeringarna. I den återhämtning som inleddes under 2009 tycks dock investeringarna bara släpa efter med ett kvartal.

Produktion och investeringar

Index 2007=100

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. andra kvartalet 2010

Ett vanligt scenario efter en avmattning, eller nedgång, i näringslivets produktion är att investeringsutvecklingen har hamnat på en plåt under ett antal kvartal. Detta syns tydligt under 1993 och 1996–1997 men framförallt under 2001–2003. Under 2009 kom däremot investeringstillväxten igång kvartalet efter bottennoteringen och därefter har investeringarna följt med produktionen uppåt.

Förutom den kortare eftersläpningen mellan produktion och investeringar skiljer sig denna konjunktursvängning mot tidigare genom det dramatiska fallet som föregick den nu pågående återhämtningen. Vid tidigare konjunkturedgångar har investeringarna i stort sett bara slutat att öka men knappt minskat alls. Denna gång minskade investeringarna kraftigt under ett enskilt kvartal, första kvartalet 2009, men nedgången pågick såväl före som efter detta kvartal.

Samstämmig utveckling för bostäder och maskiner bakom snabba vändningar

Jämfört med motsvarande kvartal föregående år slog de totala fasta bruttoinvesteringarna om och ökade klart andra

kvartalet, den första ökningen sedan tredje kvartalet 2008.

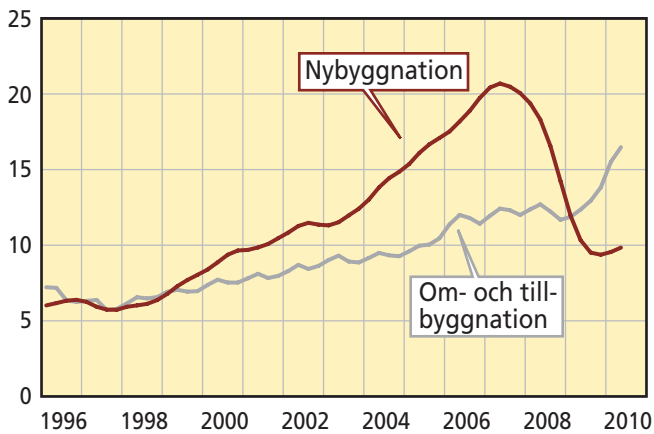
På en mera detaljerad nivå syns att en klart bidragande faktor både till det kraftiga investeringsfallet och också den snabba återhämtningen var att dramatiska förändringar i både bostads- och maskininvesteringarna i stort sett sammanföll. Som jämförelse kan nämnas att vid till exempel den svaga produktionsutvecklingen 2001–2002 så motverkades nedgången i maskininvesteringar av relativt kraftiga ökningarna i bostadsinvesteringar.

Återhämtningen inom maskininvesteringarna, inklusive maskinleasing, har skett inom både tillverkningsindustrin och stora delar av tjänstesektorn. Sett till tillväxttakten har dock återhämtningen gått klart snabbare i branscher som transport och kommunikationer, fastigheter och företagstjänster samt energisektorn. I sammanhanget kan det även vara intressant att notera att bilinvesteringarna, som utgör en delmängd av maskininvesteringarna, började öka något tidigare än övriga maskininvesteringar. Det bidrog ytterligare till att snabba på återhämtningen i investeringarna.

Effekten av den ekonomiska krisen på bostadsinvesteringarna har varit tudelad. Nybyggnationen uppvisade ett ras i paritet med det som skedde under fastighetskrisen i början av 90-talet medan ombyggnationerna påverkades i en betydligt mindre utsträckning. En mycket tydlig uppdelning syns i utvecklingen mellan de båda investeringstyperna och skillnaderna var stora även i perioden som föregick krisen. Nybyggnationen ökade dramatiskt mellan 2003 och 2007 medan ombyggnadsinvesteringarna utvecklades i en betydligt trögare takt. När krisen slog till påverkades nybyggnationen redan i slutet av 2007. Först i slutet av 2008 kunde en viss nedgång märkas även i ombyggnationen. Nedgången i de senare blev dock begränsad och sedan tredje kvartalet 2009 har det skett en markant uppgång. En klart gynnande faktor till uppgången är ROT-avdraget som infördes i slutet av 2008, men som fick ett tydligt genomslag först efter den förenklade hanteringen som infördes vid halvårsskiftet 2009.

Bostadsinvesteringar

Miljarder kronor, fasta priser, tremånaders glidande medelvärden

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. andra kvartalet 2010

Bygg- och anläggningsinvesteringar mot strömmen

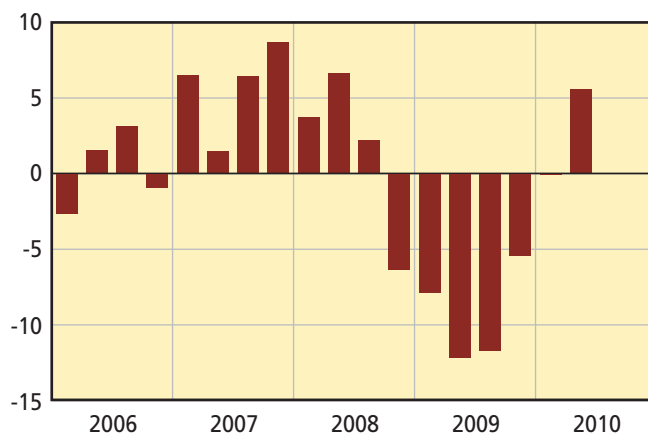
En fortsatt bromskloss för investeringsutvecklingen var de övriga bygg- och anläggningsinvesteringarna. De berördes i mindre utsträckning än övriga investeringar av krisen, men när den värsta nedgången i de totala investeringarna var över i slutet av 2009 vände denna del av investeringarna snabbt nedåt. Första halvåret 2010 tilltog minskningstakten och minskade med knappt 13 respektive knappt 11 procent de två första kvartalerna jämfört med motsvarande kvartal föregående år. I denna investeringskategori ingår även vägar som inledde 2010 med en kraftig minskning jämfört med motsvarande kvartal 2009 och nedgången tilltog andra kvartalet. De övriga bygg- och anläggningsinvesteringarna utgör en stor andel av de totala investeringarna vilket medförde att nedgången höll tillbaka den totala återhämtningen för investeringarna med 3,4 procentenheter andra kvartalet.

Lager bakom halva tillväxttakten

Säsongrensade data indikerar ett trendbrott för lagren under andra kvartalet. För första gången sedan tredje kvartalet 2008 byggdes lagren upp och det med betydande belopp. Uppbyggnaden under andra kvartalet utgör dock en mindre del av den totala neddragningen som skedde främst under 2009.

Lagerinvesteringar

Miljarder kronor, fasta priser, referensår 2009, säsongrensade värden

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. andra kvartalet 2010

Jämfört med motsvarande kvartal föregående år byggdes lagren upp marginellt. Till följd av den omfattande lageravvecklingen under andra kvartalet i fjol blev omslaget betydande och bidrog med så mycket som 2,6 procentenheter till den faktiska BNP-tillväxten på 5,2 procent.

Utän säsongrensningen är normalt säsongeffekten under andra kvartalet påtaglig, främst till följd av att parti- och detaljhandeln tömmer lagren inför sommaren. Sedan 2002 har lageravvecklingen andra kvartalet varit betydande. Utfallet i år visade på en marginell lageruppbbyggnad och något av ett trendbrott. Handelslagren drogs fortfarande ner, men i begränsad omfattning. Däremot skedde en betydande lageruppbbyggnad inom industrin för såväl produkter i arbete som av färdigvaror. Denna lageruppbbyggnad kommer mer

eller mindre per automatik när industriproduktionen tar fart.

Under tredje kvartalet i fjol genomfördes stora lagerneddragningar, framförallt inom industrin. Säsongeffekten under tredje kvartalet är dock inte särskilt förutsägbar. Under åren 2006–2008 byggdes lagren upp, men dessförinnan drogs under en längre period lagren ner under tredje kvartalet. Det är således svårt att bedöma om jämförelsekvartalet till det kommande tredje kvartalet, det vill säga tredje kvartalet 2009, är starkt eller svagt.

Låga nivåer för industrilagren

Primärstatistiken visar att trots en rejäl volymökning av

industrins lager hittills under året var den samlade lagerförändringen från och med första kvartalet 2008 kraftigt negativ. Under perioden har lagerstockarna dragits ner med över 20 miljarder kronor. Merparten av denna lageravveckling skedde dock under ett enskilt kvartal – fjärde kvartalet 2008. Det var främst lager av produkter i arbete som drogs ner drastiskt som en följd av produktionsnedgången.

Kontaktperson: Tomas Thorén, 08-506 941 46

Näringsliv

Uppgången tog ytterligare fart

Uppgången i ekonomin tog ytterligare fart under andra kvartalet i år med en fortsatt stegrad ökningstakt i produktionen. I likhet med utvecklingen under första kvartalet var det näringslivet som främst bidrog till accelerationen. Under andra kvartalet i år steg produktionen inom näringslivet med 2,6 procent jämfört med närmast föregående kvartal. Det motsvarar en ökning med 10,7 procent omräknat till årstakt, den högsta ökningen av näringslivets produktion under ett kvartal åtminstone sedan 1993.

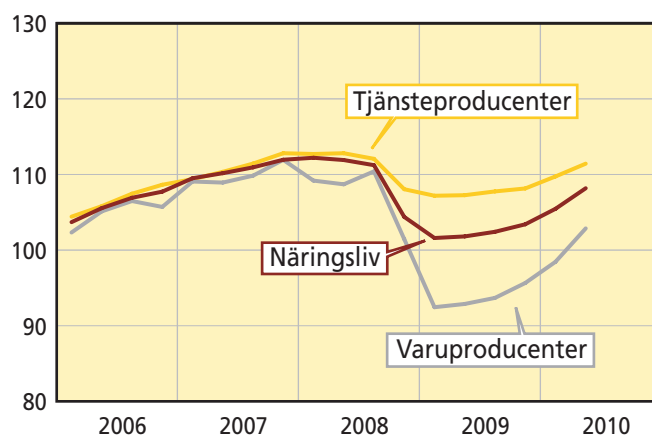
Återhämtningen inom näringslivet, som nu pågått under fem kvartal i följd, ger ett allt robustare intryck. Sedan vändningen kom under andra kvartalet 2009 har uppgången i produktionen fortsatt stabilt och dessutom accelererat för varje kvartal. Även under första kvartalet ökade produktionen starkt inom näringslivet, med 2,0 procent från kvartalet innan. Utvecklingen av produktionen inom näringslivet kan därmed liknas vid en snabb uppstuds från botten efter det snabba fallet under fjärde kvartalet 2008 och första kvartalet 2009. Av den nedgång i produktionsnivån på sammanlagt 8,7 procent som då inträffade är nu redan större delen, motsvarande 6,4 procentenheter, inhämtad.

Varuproducerande sektorn främsta drivkraften

Uppgången inom näringslivet har inte bara varit kraftfull i år, den har också haft en bred bas. Under andra kvartalet hade återhämtningen spridit sig till i princip samtliga större branscher. Liksom tidigare är det den varuproducerande sektorn, med sitt större utlandsberoende – där en påtaglig ökning i produktionen inleddes redan andra kvartalet 2009 – som är den främsta drivkraften i återhämtningen. Men även för tjänsteproducenterna är återhämtningen stabil om än inte fullt lika stark.

Förädlingsvärde

Säsongrensade kvartalsvärden. Fasta priser.
Index 2005=100

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. andra kvartalet 2010

Lika tydligt som tidigare framgår det också att det är tillverkningsindustrin som fortsätter att ge det största bidraget till uppgången för varuproducenterna. För mineralutvinningsindustrin där produktionen visade en exceptionellt stark ökning under första kvartalet kom däremot en lätt rekyl andra kvartalet, men utvecklingen för gruvnäringen ser ändå betryggande ut. Från andra halvåret i fjol till första halvåret i år ökade produktionen med drygt 50 procent. En uppgång som dessutom borde kunna hålla i sig ett tag med tanke på att den samlade orderingången för mineralutvinningsindustrin ökade med 37 procent från första till andra kvartalet i år.

Även för energisektorn – där nedgången inte var alls lika stor under krisen som för de mer utlandsberoende branscherna och där vändningen kom något senare – går utvecklingen nu spikrakt uppåt. Under andra kvartalet steg produktionen med 4,9 procent efter en uppgång med 2,9 procent

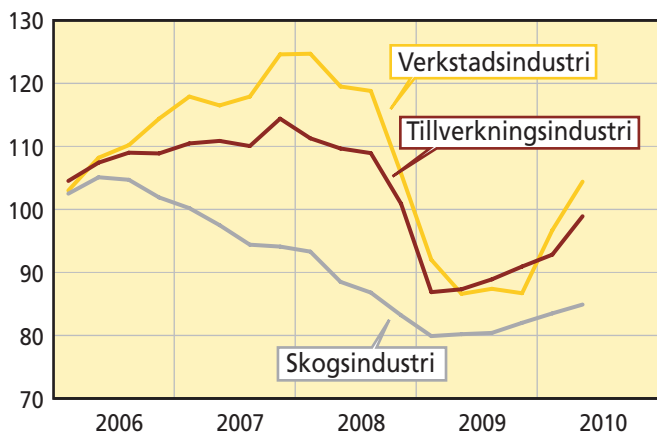
under första kvartalet, jämfört med kvartalet innan. Det betyder att produktionsnivån inom energisektorn nu är nära 5 procent högre jämfört med tidpunkten då avmattningen i konjunkturen inleddes för branschen vintern 2007/08.

Fortsatt stark återhämtning för industrin

Inom tillverkningsindustrin pågår för närvarande en kraftig expansion. Även här sker återhämtningen på bred front. Återhämtningen för tillverkningsindustrin inleddes under andra och tredje kvartalet 2009 med snabbt stigande beställningar för basindustrin då företag i både Sverige och omvärlden åter började fylla på sina tidigare hårt nedbantade lager. Uppgången har därefter spridit sig till allt fler branscher och i år är det verkstadsindustrin, som traditionellt ligger i en senare konjunkturfas än basindustrin, som står för den starkaste expansionen.

Förädlingsvärde

Säsongrensade kvartalsvärden. Fasta priser.
Index 2005=100

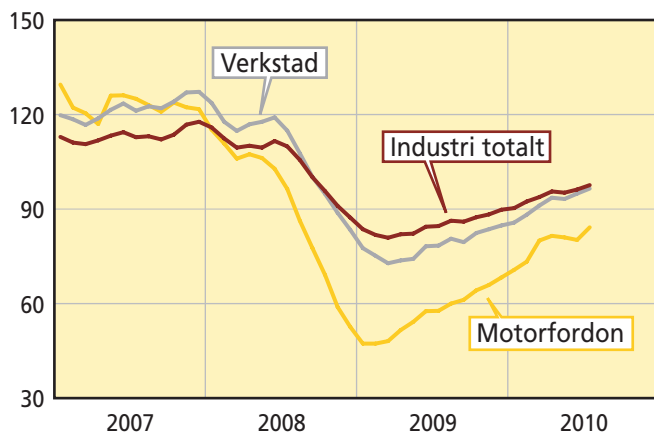
Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. andra kvartalet 2010

Under andra kvartalet i år steg industriproduktionen med hela 6,6 procent efter ökningarna på runt 2 procent för vart och ett av de tre närmast föregående kvartalerna, jämfört med närmast föregående kvartal. Därmed har industriproduktionen ökat med sammanlagt cirka 14 procent från bottenivån under första kvartalet 2009. Produktionsnivån från vintern 2007/08, vid tidpunkten innan nedgången började, var dock 13–14 procent över den nuvarande nivån. Den starka uppgången i industriproduktionen avspeglar en mycket snabb ökning av orderingsgången. Från början av 2009 fram till maj i år hade den samlade orderingsgången till industrin ökat med cirka 20 procent.

Under den senaste tre månadersperioden maj–juli steg den totala orderingsgången med 2,6 procent jämfört med närmast föregående tre månadersperiod. Det faktiska kapacitetsutnyttjandet under andra kvartalet var för industrin i genomsnitt 84,2 procent vilket kan jämföras med 91,5 procent första kvartalet 2008. Samtidigt pågår inom industrin, enligt Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer från juli, sedan en tid en betydande utbyggnad av produktionskapaciteten i företagen, vilket lyfter kapacitetstaket ytterligare. Vidare förväntade sig industriföretagen en fortsatt stark ökning av orderingsgången under tredje kvartalet.

Industrins orderingsgång

Tremånaders glidande medelvärden. Säsongrensade, fasta priser. Index 2005=100

Källa: Leverans- och orderstatistiken

Data t.o.m. juli 2010

Verkstäderna varvar upp

Verkstadsindustrin har nu tagit över från basindustrin som draglok inom industrin. Efter en fortsatt svag utveckling under andra halvåret i fjol har det lossnat ordentligt för verkstäderna efter årsskiftet, med en markant höjning av produktionsnivån. Efter den mycket kraftiga ökningen av produktionen för verkstadsindustrin, inklusive stål- och metallverk, under första kvartalet med 11,5 procent, följde en ny stark uppgång. Under andra kvartalet steg produktionen med 8 procent, jämfört med närmast föregående kvartal.

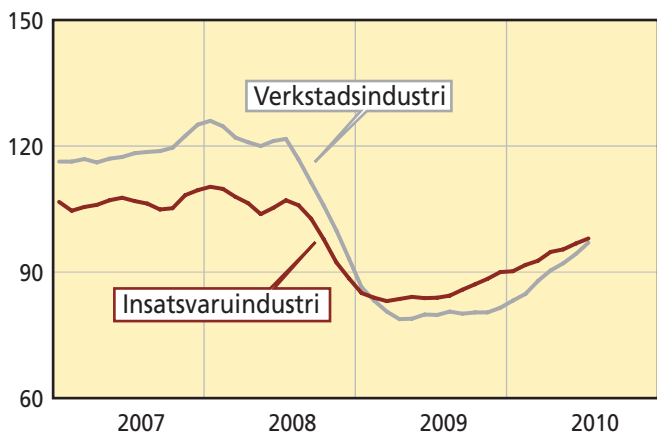
Återhämtningen fortsatte för samtliga delbranscher. Liksom under första kvartalet var uppgången under andra kvartalet, enligt Industriproduktionsindex, allra starkast för den tidigare krisdrabbade motorfordonsindustrin med en ökning på hela 20 procent, jämfört med kvartalet innan. Därefter följde maskin- och metallvaruindustrin med kraftiga produktionsökningar på 12,8 respektive 7,9 procent. För motorfordonsindustrin har nu produktionen stigit med omkring 60 procent, men det behövs en lika stor ökning till för att nå upp till den historiskt höga nivån från våren 2008. Förutsättningarna för en fortsatt stark utveckling under tredje kvartalet är goda då orderingsgången till verkstadsindustrin ökade med 6,3 procent från första till andra kvartalet. För exportmarknaden var uppgången hela 9,6 procent.

Splittrad bild av basindustrin

Inom basindustrin är bilden något mer splittrad, men för insatsvaruindustrin totalt ökade, enligt Industriproduktionsindex, den samlade produktionen fortsatt starkt under andra kvartalet, med 4,7 procent från första kvartalet. Bakom uppgången låg främst stål- och metallverk som drog upp produktionen med 12,3 procent mellan första och andra kvartalet. Efter den fortsatt kraftiga ökningen i juni har nu stålproduktionen ökat med cirka 43 procent sedan mars 2009. Men under sommaren 2008 var stålproduktionen ändå cirka 24 procent högre än den senaste noteringen från juni i år.

Industrins totala leveranser

Tremånaders glidande medelvärden. Säsongrensade, fasta priser. Index 2005=100

Källa: Leverans- och orderstatistiken

Data t.o.m. juli 2010

För skogsindustrin – som traditionellt ligger tidigt i konjunkturen – skiljer sig utvecklingen väsentligt åt jämfört med övrig industri. På detta område började en konjunkturavmattning, enligt nationalräkenskaperna, mycket tidigare, med ett fall i produktionen redan under vintern 2006/07. Fram till och med tredje kvartalet 2008 hade produktionen inom skogsindustrin minskat med hela 17 procent. Under de två påföljande kriskvartalen, fjärde kvartalet 2008 och första kvartalet 2009, uppgick produktionsbortfallet till 8 procent. Det var ett relativt begränsat bortfall jämfört med verkstadsindustrins utveckling under de båda kvartalen.

Därefter skedde en inledande återhämtning först under fjärde kvartalet i fjol och som sedan fortsatt under första och andra kvartalet i år. Från bottenivån första kvartalet i fjol har produktionen stigit med sammanlagt drygt 6 procent. Den förhållandevis låga takten i återhämtningen på detta område skall ses mot bakgrund av ett lågt bostadsbyggande i USA och Europa, samt en svag utveckling även av den privata konsumtionen där.

Stabil utveckling inom byggsektorn

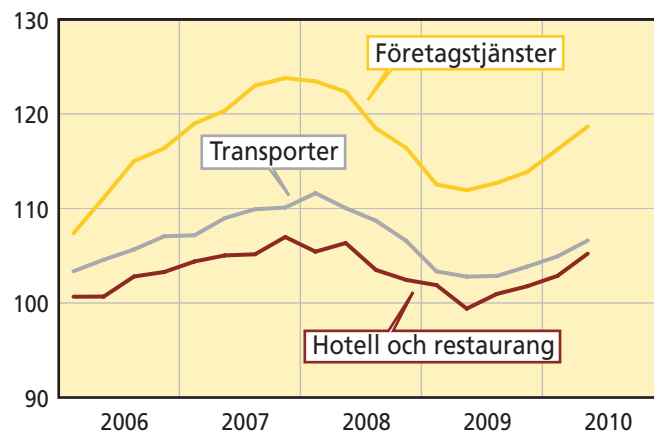
För byggsektorn fortsatte aktiviteten att öka stabilt och i hög takt under andra kvartalet i år. Byggproduktionen steg då med starka 1,6 procent efter en uppgång med 1,3 procent under första kvartalet, jämfört med kvartalet innan. Därmed har återhämtningen i byggsektorn nu pågått fem kvartal i följd, med en uppgång i byggandet på sammanlagt 6,1 procent. Det kan ställas mot en tidigare förhållandevis långvarig konjunkturedgång under sex kvartal då byggandet sjönk med sammanlagt 8,6 procent. Under de två kriskvartalen var nedgången jämfört med den utlandsberoende industrin förhållandevis begränsad, med en sammanlagd minskning på knappt 5 procent. Viktiga förklaringar till den positiva utvecklingen inom byggsektorn i år är det införda ROT-avdraget riktade mot hushållen, som gynnar främst många mindre byggföretag och att bostadsbyggandet kommit i gång, som i sin tur påverkar främst de större företagen positivt.

Den ledande indikatorn på området – beviljade bygglov – steg kraftigt under andra kvartalet, och för tredje kvartalet i

följd. Ökningen från det svaga andra kvartalet i fjol var hela 33 procent. Uppgången var dessutom jämnt fördelad mellan bostäder och övriga byggnader. Detta sammanfaller med mycket positiva signaler i Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer där företagen inför de närmaste månaderna räknar med fortsatt god ordertillväxt och en påtaglig ökning av såväl byggande som sysselsättning. Bilden är här likartad för de olika verksamhetsområdena inom byggsektorn.

Förädlingsvärde

Säsongrensade kvartalsvärden. Fasta priser. Index 2005=100

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. andra kvartalet 2010

Hushållen och industrin drar upp tjänstesektorn

Inom den privata tjänstesektorn är utvecklingen nu också stabil, även om ökningstalen inte på långt när är lika stora som för industrin. Detta beror delvis på att tjänstesektorn ligger efter industrin i konjunkturcykeln och är beroende av utvecklingen och efterfrågan där. Men främsta orsak till den lugnare takten är att återhämtningen av naturliga skäl inte blir lika stark då nedgången under den ekonomiska krisen var betydligt grundare inom den hemmamarknadsbaserade tjänstesektorn. Under både första och andra kvartalet i år ökade produktionen för tjänsteproducenterna med 1,6 procent, jämfört med kvartalet innan. Det innebär en tydlig stegring i aktiviteten i år från andra halvåret i fjol då produktionen ökade med omkring 0,5 procent under såväl tredje som fjärde kvartalet.

Det är många branscher som nu går bra inom tjänstesektorn och bidrar till förbättringen. Starkast är utvecklingen inom parti- och detaljhandeln där återhämtningen i ekonomin inleddes första kvartalet 2009. Efter en ökning av produktionen under första kvartalet i år med 1,7 procent stegrades ökningstakten under andra kvartalet till 2,6 procent, jämfört med närmast föregående kvartal.

Detaljhandeln har påverkats positivt av en stigande optimism från hushållens sida den senaste tiden. Detta har gagnat även partihandeln, som i år också mött starkare efterfrågan från såväl export- som importföretag. En underliggande kraft kan också ha varit omslaget i lagerutvecklingen som skett inom handeln den senaste tiden.

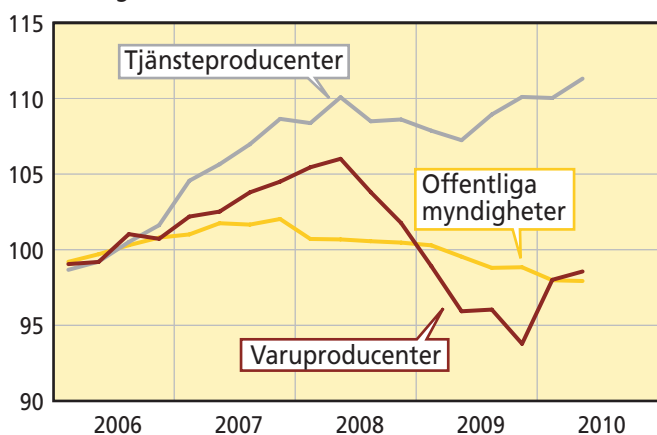
En nästan lika stark utveckling noteras för hotell- och restauranger, med en ökning av produktionen under andra kvartalet på 2,3 procent, en dubbelt så hög ökningstakt som för första kvartalet. Branschen uthyrning och företagstjänster, som till stor del består av så kallade industrinära tjänster, följde industrin tätt i spåren och har i år kunnat ta del av den kraftiga expansionen inom industrin. Efter en inledande återhämtning i aktiviteten under andra halvåret i fjol har ökningstakten stegrats betydligt under första halvåret i år, med ökning i produktionen på 2,1 procent både första och andra kvartalet, jämfört med kvartalet innan.

Uppgången i sysselsättningen förstärkt

Den bild av ett oväntat snabbt omslag i sysselsättningen under denna konjunkturuppgång, som gavs av nationalräkenskaperna för första kvartalet inte bara består utan har också förstärkts ytterligare. Uppgången i sysselsättningen inom näringslivet har fortsatt under andra kvartalet även om takten skruvats ned något från den mycket starka återhämtningen första kvartalet. Arbetsvolymen inom näringslivet, mätt som antalet arbetade timmar, ökade andra kvartalet med 0,9 procent efter uppgången med 1,6 procent under första kvartalet, jämfört med närmast föregående kvartal.

Arbetade timmar

Säsongrensade kvartalsvärden. Index 2006=100

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. andra kvartalet 2010

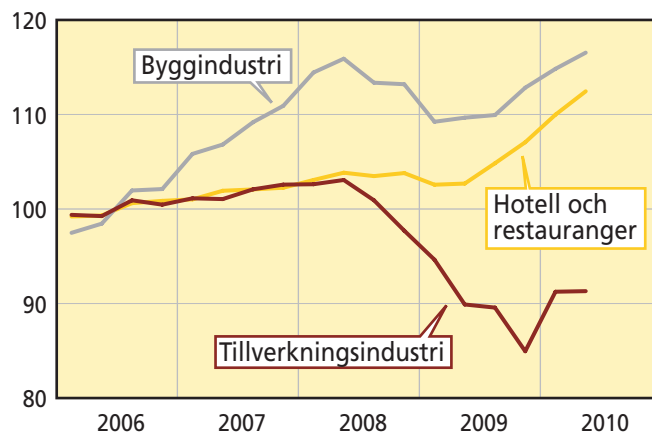
Därmed har uppgången i sysselsättningen pågått under fyra kvartal, med en eftersläpning till vändningen i produktionen på endast ett kvartal. Under ett år har antalet arbetade timmar stigit med 3,4 procent. Större delen av den tidigare nedgången i arbetsvolymen inom näringslivet, som var koncentrerad till perioden från och med tredje kvartalet 2008 till och med andra kvartalet 2009, är därmed inhämtad. För tjänsteproducenterna, där vändningen på sysselsättningskurvan i allmänhet kom tidigare än för varuproducenterna, fortsatte arbetsvolymen att öka rejält under andra kvartalet i år, med 1,2 procent jämfört med första kvartalet. Uppgången sedan bottenläget under andra kvartalet i fjol är därmed 3,8 procent.

Samtliga viktiga branscher inom tjänstesektorn förutom fastighetsförvaltning bidrog till ökningen under andra kvartalet i år. Det är framför allt inom två områden inom tjänstesektorn som sysselsättningen ökar snabbt. Allra starkast och stabilast

är uppgången för branschaggregatet utbildning/hälsa- och sjukvård med en ökning i antalet arbetade timmar på 13,3 procent, från första kvartalet 2009. Men även inom hotell- och restaurangbranschen har suget efter arbetskraft varit stort, med en ökning av arbetsvolymen med 9,6 procent under samma period.

Arbetade timmar

Säsongrensade kvartalsvärden. Index 2006=100

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. andra kvartalet 2010

Fallet i sysselsättningen inom byggsektorn inhämtat

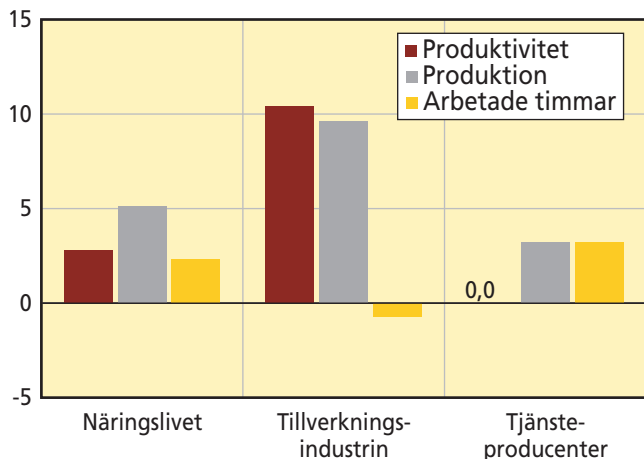
Inom den varuproducerande sektorn är bilden tudelad mellan å ena sidan de två mer hemmamarknadsbaserade branscherna byggindustrin och energisektorn med en längre och stabil uppgång, och å andra sidan tillverkningsindustrin där vändningen kom betydligt senare. För byggindustrin där nedgången i konjunkturen inleddes tidigt skedde en vändning i arbetsvolymen redan under andra kvartalet i fjol. Fram till andra kvartalet i år har sedan antalet arbetade timmar ökat med 6,7 procent. Därmed är hela fallet i sysselsättningen från konjunkturedgången inom byggsektorn inhämtat. För tillverkningsindustrin, där minskningen av arbetsvolymen har varit mycket större, är uppgången på cirka 7 procent hittills koncentrerad till första kvartalet i år.

Kraftigt omslag i arbetsproduktiviteten

För arbetsproduktiviteten i näringslivet har ett kraftigt omslag ägt rum den senaste tiden. Efter en negativ utveckling av arbetsproduktiviteten tre år i följd, med en särskilt kraftig försämring 2009 med 3,4 procent, skedde en utplaning av den nedåtgående trenden under andra halvåret i fjol. Produktionen och arbetsvolymen började då åter utvecklas i ungefär samma takt. Därefter tycks en positiv trend i arbetsproduktiviteten inletts. Under första halvåret i år ökade produktionen inom näringslivet med 5,1 procent samtidigt som antalet arbetade timmar steg med 2,3 procent, kalenderkorrigerat och jämfört med första halvåret 2009. Det ger en produktivitetstillväxt för näringslivet på 2,8 procent.

Näringslivets arbetsproduktivitet

Förändring från första halvåret 2009 till första halvåret 2010. Procent

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. andra kvartalet 2010

Det allra största bidraget till tillväxten i arbetsproduktiviteten under denna period kommer från tillverkningsindustrin med en ökning på hela 10,4 procent. Förbättringen kommer av en uppgång i produktionen med 9,6 procent i kombination med en svag minskning av antalet arbetade timmar med 0,7 procent.

Ett utmärkande drag för tillverkningsindustrin under en konjunkturedgång är att i högre grad utnyttja den rationaliseringspotential som då föreligger. Under press är det naturligt för industriföretagen att då ta tillvara de möjligheter som finns att effektivisera verksamheten genom att föra in ny teknik och ersätta arbetskraft med modernare maskinell utrustning. Detta ytrar sig normalt i en snabb produktivitetstillväxt för industrin under inledningen i en konjunkturuppgång.

Produktiviteten oförändrad inom tjänstesektorn

I den sysselsättningsintensivare tjänstesektorn är förutsättningarna för denna typ av effektivisering av verksamheten inte lika goda. På detta område saknas också fortfarande säkrare tecken på ett lyft i arbetsproduktiviteten. Under första halvåret i år var arbetsproduktiviteten inom tjänstesektorn endast oförändrad, jämfört med första halvåret 2009. Såväl produktionen som antalet arbetade timmar ökade 3,2 procent.

Det förefaller som om tjänsteföretagen i det svaga efterfrågeläget i större utsträckning än vanligt – det vill säga under en traditionell lågkonjunktur i avsaknad av en djup finanskris – valt att behålla personalen i företagen. Företagen är väl medvetna om svårigheterna att återanställa personal om efterfrågan åter snabbt skulle börja öka. Under den akuta ekonomiska krisen, från fjärde kvartalet 2008 till andra kvartalet 2009, minskade antalet arbetade timmar inom tjänstesektorn bara svagt, med sammanlagt 1,2 procent.

Tjänstesektorn som i hög grad är beroende av industrins efterfrågan och som ligger efter den varuproducerande sektorn i cykeln visar i det korta tidsperspektivet redan tecken på ett omslag i arbetsproduktiviteten. Under de två första kvartalen i år visar produktionen inom näringslivet en betydligt starkare ökning än arbetsvolymen, säsongrensat och jämfört med utgångsläget från fjärde kvartalet i fjol.

Kontaktperson: Bo Sandén, 08-506 946 94

Arbetsmarknad

Förbättrat arbetsmarknadsläge även för kvinnorna

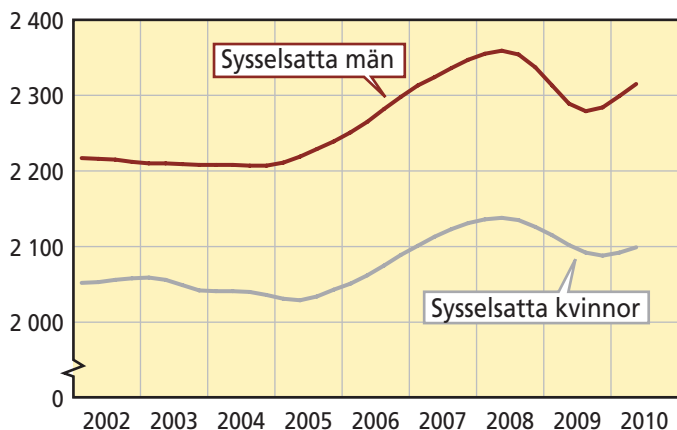
Arbetsmarknadsläget fortsatte att förbättras under andra kvartalet 2010. För första gången under den rådande konjunkturuppgången kunde såväl ökad sysselsättning som minskad arbetslöshet noteras även för kvinnorna. Antalet arbetade timmar ökade väsentligt mer än antalet sysselsatta, vilket tyder på en viss försiktighet när det gäller att anställa personal.

Sysselsättningen ökade under andra kvartalet bland både kvinnor och män. Det innebär att den förbättrade konjunkturen även nådde de delar av arbetsmarknaden som

domineras av kvinnor. Männens sysselsättning ökade dock snabbare. Sysselsättningen är fortfarande betydligt lägre än under toppåret 2008, trots att arbetskraften har ökat sedan dess.

Sysselsatta 15–74 år efter kön

Kvartalsmedelvärden av säsongrensade månadsdata. Tusental

Källa: AKU och egna beräkningar¹ Data t.o.m. andra kvartalet 2010

Arbetslösheten var fortfarande hög sett i ett historiskt perspektiv. För kvinnornas del var sysselsättningsökningen nätt och jämnt tillräcklig för att överflygla ökningen av arbetskraften och åstadkomma en minskning i den relativa arbetslösheten i säsongrensade data. Bland männen minskade den relativa arbetslösheten något, men ändå tydligt för andra kvartalet i rad.

Arbetslösa 15–74 år efter kön

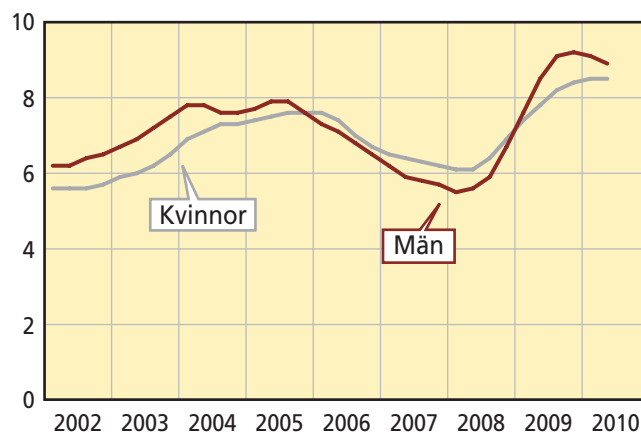
Kvartalsmedelvärden av säsongrensade månadsdata. Tusental

Källa: AKU och egna beräkningar¹ Data t.o.m. andra kvartalet 2010

Andel arbetslösa 15–74 år efter kön

Kvartalsmedelvärden av säsongrensade månadsdata. Procent av arbetskraften

Källa: AKU och egna beräkningar¹ Data t.o.m. andra kvartalet 2010

Antalet arbetade timmar ökade väsentligt mer än antalet sysselsatta, med 6,3 procent från andra kvartalet 2009 för åldersgruppen 16–64 år. Det är en normal utveckling i början av en konjunkturuppgång och innebär att den arbetade tiden per person ökar. Produktionen behöver öka och arbetsstyrkan har inte hunnit anpassas till detta, samtidigt som det kan finnas en viss personell överkapacitet i företagen. Det kan innebära att overtidsuttaget ökar och/eller att personal övergår från deltidsarbete till heltid.

Arbetade timmar

Säsongrensade kvartalsvärden. Miljoner timmar per vecka (16–64 år)

Källa: AKU och egna beräkningar² Data t.o.m. andra kvartalet 2010

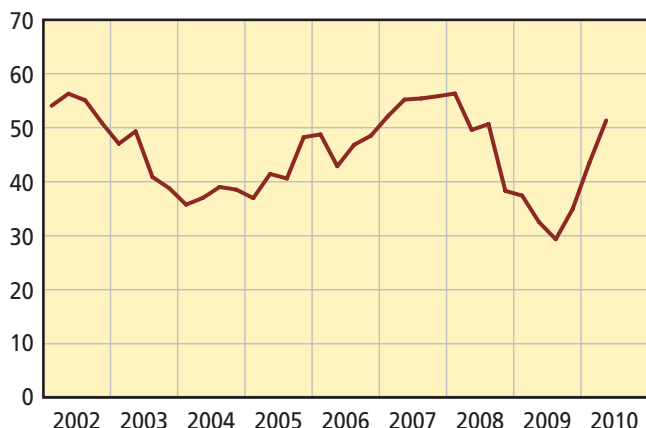
De lediga jobben ökade påtagligt under andra kvartalet och närmade sig toppnoteringarna under 2008. Från andra kvartalet 2009 ökade antalet lediga jobb med nästan 70 procent i den privata sektorn och med ungefär 17 procent i den offentliga. I offentlig sektor var det framför allt primärkommunerna som efterfrågade mer personal. Den akuta arbetskraftsbristen, det vill säga antalet vakanser, ökade sammanlagt med hela 86 procent under samma tid.

¹ Från och med januari 2010 publicerar AKU säsongrensade data över sysselsatta, arbetslösa m.m. Till diagrammen i denna rapport har vi beräknat kvartalsmedelvärden av dessa data med hjälp av en mall som tar hänsyn till att månaderna innehåller olika antal mätveckor. I samband därmed har vi gått över till den åldersindelning som numera är den gängse enligt AKU, nämligen 15–74 år.

² Det föreligger ännu inga säsongrensade tidsserier över arbetade timmar i AKU. Vi har därför utfört en separat säsongrensning av denna variabel och använder här åldersgruppen 16–64 år för att få tillgång till ett tillräckligt antal observationer.

Lediga jobb

Säsongrensade kvartalsvärden. Tusental

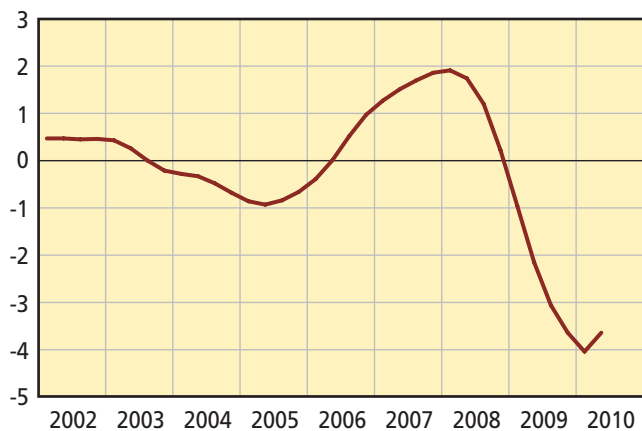

Källa: Konjunkturstatistik Data t.o.m. andra kvartalet 2010 över vakanser (KV) och egna beräkningar

Arbetsmarknadsgapet, det vill säga sysselsättningens avvikelse från en långsiktig stokastisk trend, har under denna lågkonjunktur varit betydligt större bland männen än bland kvinnorna. Detta avspeglar det starka inslaget av strukturell omvandling, där framför allt efterfrågan på tillverkningsindustrins produkter har sviktat. Under andra kvartalet minskade emellertid gapet för båda könen och närmade sig den långsiktiga trenden.

Arbetsmarknadsgap

Antal sysselsatta i förhållande till dess långsiktiga trend (15–74 år). Procent

Källa: AKU och egna beräkningar Data t.o.m. andra kvartalet 2010

Avvikelsen från den långsiktiga trenden för arbetade timmar har förbättrats dramatiskt och gapet var till och med positivt andra kvartalet. Detta bekräftar tendensen till ett förstärkt arbetsmarknadsläge, där antalet sysselsatta ännu inte har hunnit anpassa sig till det ökade behovet av arbetskraft.

Arbetsmarknadsgap

Antal arbetade timmar i förhållande till dess långsiktiga trend (16–64 år). Procent

Källa: AKU och egna beräkningar Data t.o.m. andra kvartalet 2010

Antalet personer med fast anställning som varslades om uppsägning minskade andra kvartalet till cirka 10 000, ett normalt tal i ett historiskt perspektiv. Data för juli och augusti tyder på att antalet varsel sjunker ytterligare under tredje kvartalet och närmar sig den nivå som förknippas med en högkonjunktur.

Varsel om uppsägning

Tusental

Källa: Arbetsförmedlingen Data t.o.m. andra kvartalet 2010

Flödesstatistiken från AKU visar att risken att bli arbetslös sjönk under andra kvartalet, framför allt för fast anställda.

Arbetslöshetsrisker

Övergångsandelar mellan olika tillstånd på arbetsmarknaden från kvartal 1 till kvartal 2 (15–74 år). Procent

År	FA → AL	TA → AL	Syss → AL
2006	0,4	6,8	1,3
2007	0,4	4,9	1,0
2008	0,3	5,2	1,0
2009	0,9	6,2	1,6
2010	0,5	5,9	1,2

Not: AL = Arbetslöshet, FA = Fast anställning, Syss = Sysselsättning, TA = Tidsbegränsad anställning

Källa: AKU

Chansen att få ett jobb ökade för såväl arbetslösa som personer utanför arbetskraften, det vill säga främst heltidsstuderande. Den enda avvikande utvecklingen syns i chansen

för tidsbegränsat anställda att få en fast anställning. Det kan tolkas som en osäkerhet hos arbetsgivarna om varaktigheten i konjunkturuppgången eller som en trendmässig glidning mot en högre andel tillfälligt anställda.

Jobbchanser

Övergångsandelar mellan olika tillstånd på arbetsmarknaden från kvartal 1 till kvartal 2 (15–74 år). Procent

År	AL → FA	AL → TA	EA → FA	EA → TA	TA → FA
2006	5,3	28,7	0,7	5,7	10,1
2007	5,6	29,1	0,7	5,3	11,3
2008	6,9	28,7	0,7	4,8	12,5
2009	3,7	21,1	0,6	4,7	11,4
2010	4,2	23,2	0,6	4,9	11,2

Not: AL = Arbetslöshet, EA = Ej i arbetskraften, FA = Fast anställning, TA = Tidsbegränsad anställning

Källa: AKU

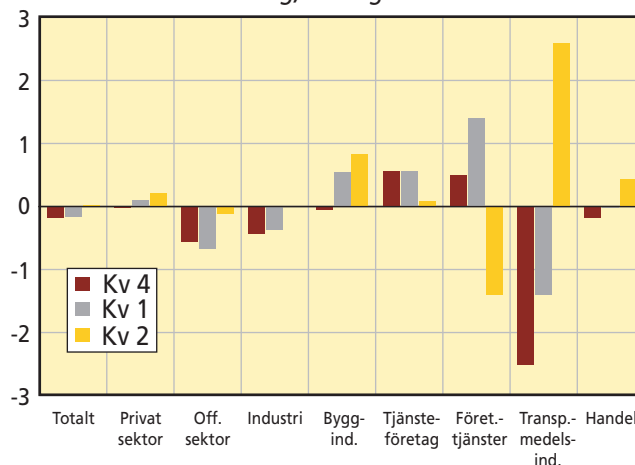
Industrins sysselsättning har slutat att minska; den mest iögonfallande förändringen från förra kvartalet var utvecklingen i transportmedelsindustrin, som ökade antalet anställda, låt vara från en låg nivå. Samtidigt har antalet anställda inom företagstjänster, där bland andra bemanningsföretagen hör hemma, gått tillbaka, vilket tyder på att industriföretagen i något större utsträckning har satsat på egen personal.

Notabelt är också att den offentliga sektorn i stort sett har upphört att minska antalet anställda; det är framför allt primärkommunerna som har ökat medan staten fortsatte att minska personalstyrkan. Detta är den avgörande faktorn bakom vändningen för kvinnornas sysselsättning. De privata

tjänsteproducerande företagen har gått framåt på ett års sikt, men under det senaste kvartalet tycks ökningen ha stannat av.

Förändring av antal anställda fjärde kvartalet 2009 samt första och andra kvartalet 2010 från föregående kvartal efter bransch¹

Procentuell förändring, säsongsrensade värden

Källa: Kortperiodisk sysselsättningsstatistik (KS) och egna beräkningar

Kontaktperson: Fredrik W Andersson, 019-17 62 61

¹ Branschindelning enligt SNI 2002 (industri C+D, byggindustri F, tjänsteföretag G-O, företagstjänster 74, transportmedelsindustri 34+35 samt handel G).

Utveckling av några indikatorer på arbetsmarknadsläget

År	Antal sysselsatta 15-74 år	Andel sysselsatta av befolk. 15-74 år	Antal arbetslösa 15-74 år	Andel arbetslösa av arb.kraften 15-74 år	Antal personer utanför arb.kraften 15-74 år	Arbetade timmar 16-64 år	Antal lediga jobb	Antal varsel
Kvartal	1 000-tal	Procent	1 000-tal	Procent	1 000-tal	1 000-tal	1 000-tal	1 000-tal
2004 1	4 264	64,7	369	8,0	1 958	128 620	36	17
2004 2	4 351	65,9	394	8,3	1 858	131 450	41	17
2004 3	4 408	66,6	335	7,1	1 873	111 910	37	13
2004 4	4 309	65,0	329	7,1	1 991	134 230	36	14
2005 1	4 266	64,2	369	8,0	2 007	129 660	38	18
2005 2	4 361	65,5	411	8,6	1 885	137 110	46	13
2005 3	4 418	66,2	344	7,2	1 907	115 460	38	10
2005 4	4 352	65,1	334	7,1	1 999	138 430	45	11
2006 1	4 310	64,3	367	7,9	2 024	137 590	49	10
2006 2	4 426	65,8	387	8,0	1 912	132 820	48	8
2006 3	4 530	67,2	307	6,3	1 905	119 050	44	8
2006 4	4 452	65,9	284	6,0	2 023	141 180	45	11
2007 1	4 432	65,4	323	6,8	2 020	141 610	53	9
2007 2	4 543	66,9	335	6,8	1 917	137 730	61	6
2007 3	4 639	68,1	269	5,5	1 905	122 550	52	7
2007 4	4 549	66,6	264	5,5	2 018	144 550	52	8
2008 1	4 520	66,0	302	6,3	2 030	138 410	57	9
2008 2	4 624	67,3	339	6,8	1 907	146 700	55	15
2008 3	4 674	67,9	280	5,7	1 932	121 770	48	14
2008 4	4 554	65,9	298	6,1	2 058	144 400	36	57
2009 1	4 466	64,5	380	7,8	2 080	136 900	38	50
2009 2	4 525	65,2	454	9,1	1 966	135 700	36	32
2009 3	4 548	65,3	399	8,1	2 018	120 900	28	17
2009 4	4 459	63,8	402	8,3	2 127	136 100	33	17
2010 1	4 434	63,3	446	9,1	2 122	139 700	44	14
2010 2	4 555	64,9	467	9,3	1 992	144 200	57	10

Källor: AKU, AKU, AKU, AKU, AKU, AKU, AKU, KV, Af

Internationell finanspolitik

Nya finanspolitiska förutsättningar

Den finansiella krisen har skapat nya förutsättningar för finanspolitiken även om man kan diskutera exakt hur dessa ser ut. Klart är att vi står inför ett levande experiment där USA eldar på men de flesta länder i Europa stramar åt.

Krisen har slagit hårt på statsfinanserna i västvärlden. I slutet av "superkonjunkturen" hade många länder till synes god ordning på sina statsfinanser, även om det fanns undantag. De nordiska länderna hade den mest gynnsamma positionen medan länder som Frankrike och Storbritannien hade ett underskott på 2,7 procent. Därmed låg de i slutet av en lång högkonjunktur precis under stabilitetspaktens gräns på tre procent. De facto visade de att de nonchalerade stabilitetspakten.

Finanskrisen har slagit olika hårt på budgeten i olika länder. Av nedanstående tabell framgår att inom Västeuropa så ligger försämringen mellan år 2007 och innevarande år på 6–9 procentenheter av BNP för de flesta länder. De som sticker ut och fått en kraftigare försämring av statsfinanserna är främst länder som hade en byggboom under högkonjunkturen och därefter drabbats av en rejäl byggsvacka och fallande huspriser med medföljande effekter på statsbudgeten. Utvecklingen har förvisso varit betydligt värre i några östeuropeiska länder, såsom i Lettland och Litauen, där än större obalanser nu håller på att korrigeras genom en intern devalverings-process.

Offentligt finansiellt sparande

Procent av BNP

	2007	2010	Skilnad
Danmark	4,8	-5,5	-10,3
Finland	5,2	-3,8	-9,0
Spanien	1,9	-9,4	-11,3
Frankrike	-2,7	-7,8	-5,1
Tyskland	0,2	-5,4	-5,6
Storbritannien	-2,7	-11,5	-8,8
Irland	0,1	-11,7	-11,8
Euroområdet	-0,6	-6,6	-6,0
USA	-2,8	-10,7	-7,9

Källa: OECD, Economic outlook, maj 2010

Finanskrisen har i mångt och mycket förändrat spelaren vad avser finanspolitiken. Penningpolitiken nådde vägs ände utan att uppnå en stimulans effekt som bedömdes som tillräcklig givet den kraftiga nedgången i ekonomisk aktivitet. Samtidigt minskade utrymmet för en expansiv finanspolitik genom att statsfinanserna försvagades och statskulden rusade.

Statsskulden, mätt som andel av BNP, stabiliserades i mitten av 90-talet för OECD-länderna som grupp och var sedan relativt stabil fram tills den finansiella krisen bröt ut. Även om genomsnittet för OECD var stabilt skedde emellertid

stora förändringar för enskilda länder.

I nedanstående tabell visas utvecklingen i några länder mellan 1997 och 2007. Det kan konstateras att olika länder har, medvetet eller omedvetet, valt olika strategier beträffande statsfinanserna. Det framgår än tydligare om man studerar hur statsskulden utvecklats decenniet före krisen. De nordiska länderna samt Holland, Belgien och Irland minskade sin statsskuldskvot betydligt. I de flesta fall handlar det om en nedgång med 30–40 procentenheter för denna grupp under perioden 1997 till 2007. Dessa länder är alla små och åtminstone den svenska erfarenheten av 90-talskrisen var att handlingsutrymmet blir oerhört begränsat om man som ett litet land behöver låna på de internationella kreditmarknaderna i ett läge när statsfinanserna är i ett utsatt läge. Det fanns vidare i de nordiska länderna en tradition av starka statsfinanser att återknyta till.

Statsskuld¹ Procent av BNP

	1997	2007	Skilnad
Danmark	75	34	41
Finland	65	42	23
Frankrike	69	70	-1
Tyskland	60	65	-5
Storbritannien	52	47	5
Grekland	100	104	-4
Holland	82	52	30
Belgien	128	88	40
Irland	62*	28	34
Euroområdet	81	71	10
USA	67	62	5
Japan	101	167	-66

** År 1998. Källa: OECD, Economic outlook, maj 2010*

Kontrasten med de stora länderna i Europa är slående. De låg alla på ungefär samma statsskuldskvot 2007 som tio år innan, detsamma gäller för övrigt även USA. Gemensamt för de stora ekonomierna är att de har en betydligt stabilare ställning på de globala kapitalmarknaderna. Det framgår inte minst av utvecklingen de senaste åren när länder som Storbritannien och USA har tvåsiffriga budgetunderskott men kan finansiera dessa till mycket låg ränta.

En yttre ram för finanspolitikens handlingsutrymme är statsskuldens storlek. Reinhart & Rogoff² har i en aktuell studie visat att när statsskulden överstiger 90 procent minskar tillväxten för medianen med en procentenhet. Flera OECD-länder har passerat eller väntas nästa år passera den grän-

¹ OECD använder sig av bruttoskulden vilket skiljer sig från EU:s mått på statsskulden som subtraherar offentliga sektorns innehav av statspapper.

² Reinhart, Carmen and Rogoff, Kenneth, 2010. Growth in time of debt, American Economic Review, vol 100 (2), sid 573–78, maj.

sen. Det handlar inte bara om de vanliga syndabockarna som Belgien och Italien utan såväl USA, Storbritannien som Frankrike återfinns på denna lista. Japan beräknas spräcka 200 procentsvallen nästa år. Ingen av dessa länder har emellertid haft svårt att finansiera sig på marknaden ännu.

Statsskuld Procent av BNP

	2007	2011	Skillnad
Danmark	34	57	23
Finland	42	69	27
Frankrike	70	99	29
Tyskland	65	84	19
Storbritannien	47	91	44
Grekland	104	138	34
Holland	52	79	27
Belgien	88	105	17
Irland	28	93	65
Euroområdet	71	97	26
USA	62	95	33
Japan	167	205	38

Källa: OECD, *Economic outlook*, maj 2010

Den så kallade marknaden hanterar länder med liknande statsfinansiellt läge olika. Spanien har enligt OECD ett lägre budgetunderskott, en något större budgetförbättring nästa år samt en lägre statsskuld än Storbritannien och USA. Icke desto mindre har det varit stor oro kring Spaniens emissioner av räntepapper och spreaden mellan deras tioåriga statsobligation och vad Storbritannien respektive USA betalade för motsvarande obligation låg under 2010 till och med augusti över 100 punkter högre än under 2007.

De grekiska statsfinanserna är förvisso i sämre skick än de spanska men skillnaden i ränta är mycket kraftig. I slutet av augusti var räntan på en tioårig spansk obligation omkring 4,8 procent medan grekiska staten fick betala över 11 procent för motsvarande obligation. När ett land kliver över en viss gräns, till exempel en viss rating, skyr många investerare dess obligationer och räntan kan stiga mycket kraftig.

Marknaden värderar att länder har egen valuta som korrigeringsmekanism, fullständig beskattningsrätt och att de i slutändan kan skapa sina egna pengar. Kreditrisken blir med dessa mekanismer i det närmaste noll även om det kvarstår andra risker som till exempel valutarisk. Vidare värderar marknaden, speciellt i orostider, en stor kapitalmarknad med god likviditet.

Stora ekonomier har en annan storleksfördel. En stor investerare kan helt lämna ett litet land som ofta bara utgör någon enstaka procent av hans/hennes innehav. Det är däremot betydligt svårare att lämna ett land där en stor del av portföljen är placerad.

En annan aspekt är att landets relativa läge har betydelse för hur stort handlingsutrymme ett land har. Till exempel är det

sannolikt att det franska budgetunderskottet på närmare 8 procent skulle gett upphov till ganska betydande negativa marknadsreaktioner om det uppstått år 2007 när övriga länder hade någorlunda god ordning i statsfinanserna. I dagsläget, med värre syndare i närområdet, är däremot trycket från marknaden begränsat.

Sammantaget innebär detta att utrymmet för finanspolitiken skiljer sig mellan länder även i de fall deras statsskuld är ungefär lika. Utrymmet är vidare betingat av hur marknaden värderar risk för stunden.

Det är således för enkelt att luta sig mot en siffra såsom den Reinhart och Rogoff har funnit vara avgörande. Verkligheten är mer komplicerad.

Olika vägval

Det är intressant att de europeiska länderna och USA valt olika strategier för sin ekonomiska politik. USA har genomfört en kraftig finanspolitisk stimulans medan de europeiska länderna stramar åt i olika grad.

Till en del handlar de olika vägvalen om att det finanspolitiska utrymmet skiljer sig åt. Länder som Grekland och Irland har inte marknads förtroende och måste strama åt för att återvinna marknads förtroende eller för att klara de villkor som EU och IMF ställt upp.

Skuld- och budgetproblematiken har fått stort genomslag på den europeiska debatten. Inom EU har det lagts fast att länderna skall uppnå tre procents underskott 2013–14. Det som varit förvånande är att politiken varit så ensidigt inriktad på hur snabbt man skall nå vissa budgetmål. För vissa länder har valmöjligheterna förvisso varit små men inte för alla. Tyskland, Holland, och Finland är exempel på stater som om de ville skulle kunna föra en mer expansiv finanspolitik utan att få (nämnvärt) högre räntekostnader.

Spegelbilden av finanspolitikens ambitioner att snabbt nå sina budgetmål är att tillväxten och arbetslösheten blir lägre respektive högre. Det är ganska förvånande att debatten inte mer handlat om avvägningen att snabbt nå budgetmål visavi att stimulera fram en starkare arbetsmarknad. Enligt OECD:s prognos kommer arbetslösheten ligga kvar på årets nivå, 10,1 procent, under nästa år. Det är 2,5 procentenheter högre än för två år sedan.

Den amerikanska debatten tycks snarare handla om man bör stimulera mer eller ej. Det känns lite ovant att den amerikanska ekonomiska politiken tycks värdera utvecklingen på arbetsmarknaden högre än här i Europa.

Kontaktperson: Jörgen Appelgren, konsult

Summary

Strong development continues

Upward business cycle gained more ground in second quarter. Sweden's Gross Domestic Product (GDP) continued its strong development in many areas. Household optimism has maintained and investments distinctly increased. Production in business accelerated at the same time. Improvements in the labour market gained a broader platform and now also include woman-dominated industries.

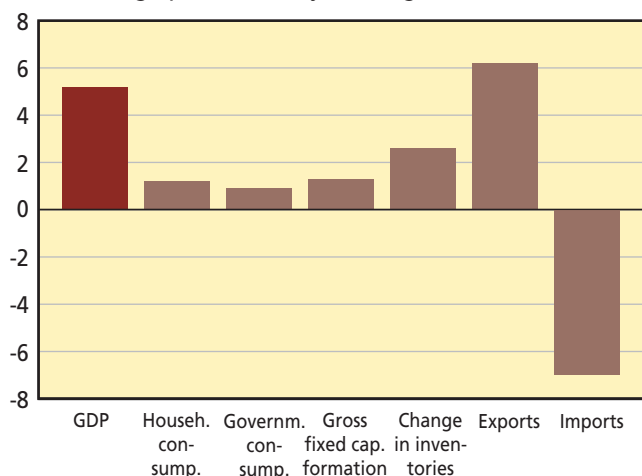
GDP rose by 1.9 percent in the second quarter in seasonally adjusted figures in comparison to the previous quarter. This is the highest growth rate increase since the second quarter of 2000. This upturn is mainly explained by the strong growth in business, where demand has once again sped up considerably after the financial crisis. In calendar adjusted figures, GDP rose by 4.6 percent compared to the corresponding quarter of last year. The non-adjusted GDP growth amounted to 5.2 percent, and changes in inventory accounted for half of this figure, 2.6 percentage points. Strong inventory development is mainly a consequence of the periods of comparison, where 2009 amounted to a very low result. Thus, due caution is warranted when considering this strong growth rate.

Continued expansive upturn in economy

Net exports, despite having proven the engine for change earlier, were not so in this upturn. In fact, the contributions to GDP-growth from net exports have been in negative figures for the last four quarters. This time the upturn is instead distributed over a wider purview of the economy, with strong growth in consumption and investment. The labour market development was especially strong but the normal pattern between production and employment appears to be broken. Instead, now production and employment largely increase at similar rates.

Contributions to GDP growth

Including import figures. Change second quarter 2010 compared to the same quarter previous year. Percentage points. Unadjusted figures

Source: National accounts

Demand for goods was greater than demand for services

Both imports and exports had positive development while the net exports held back GDP growth. Although exports increased strongly, imports increased even more. This is a consequence of a large volume of imports to the fast-growing parts of the economy, such as household consumption, the export goods industry, and the fixed gross capital formations. As was the case with the first quarter, it was mainly a demand for goods that increased while trade in services only rose marginally. The statistics can now show more distinctly how countries that were harshly affected by the financial crisis now slowly begin recovery, and thereby see an increasing demand for Swedish goods.

Household consumption increased by 2.6 percent compared with the corresponding quarter of last year. The continued good developments in incomes, low interest rates, and increased unemployment are probably very important factors behind households' optimism. Demand for durable goods increased, mainly in terms of automobiles and home electronics. The lower savings ratio is an indicator that part of the household consumption is being financed through reduced savings.

Fixed gross capital formations have increased since the third quarter of 2009, based on quarterly comparisons. Compared to earlier recovery periods, the turn in investments was unexpectedly short after the restart of industrial production. Machines and dwellings led the development of investments, and it was mainly in the energy sector as well as in transport and communications that investments in machinery increased.

Production in the business sector accelerated in the second quarter and the recovery, having gone on for five consecutive quarters, offers an ever more robust impression. Even a cursory glance will call to mind that the development for production in business is similar to the rebound from the bottom after the rapid decline in the fourth quarter of 2008 and the first quarter of 2009.

Labour market conditions continued to improve. For the first time during this business cycle upturn, increased employment and decreased unemployment were noted for both men and women. The number of hours worked increased considerably more than the number of employed persons, which can call for a certain degree of caution for recruiting new employees.

An external article with an international outlook discusses whether the financial crisis has created new fiscal policy conditions such that countries are facing different crossroads. There is no doubt we are facing a dual development where America is expansionary while most countries in Europe are more restrictive.

Ansvarig utgivare:

Monica Nelson Edberg

Frågor om innehållet i denna publikation kan ställas till:

Peter Buvén, redaktör	08-506 945 28
Olle Grünewald, redaktör	08-506 947 47
Tomas Thorén, redaktör	08-506 941 46
Fredrik W Andersson	019-17 62 61
Monica Nelson Edberg	08-506 945 66
Gunnar Holm	08-506 949 41
Bo Sandén	08-506 946 94

Medskribenter:

Jörgen Appelgren, konsult

Grafisk form:

Monica Andersson 08-506 943 62

Förfrågningar kan även göras via e-post med adress: förnamn.efternamn@scb.se.

Sveriges ekonomi – Statistiskt perspektiv

ISSN 1653–3828

URN:NBN:SE:SCB-2010-A28T11003_pdf (pdf)